

## Рационални функции и изображения. ]

### 1. Рационални функции

Да разгледаме наредените двойки  $(W, f)$ , където  $W$  е непразно Зариски отворено подмножество на квази-афинно или квази-проективно многообразие  $V$ , а  $f : W \rightarrow k$  е функция, регулярна в  $W$ . Двойките  $(W_1, f_1)$  и  $(W_2, f_2)$  са еквивалентни,  $(W_1, f_1) \sim (W_2, f_2)$ , ако съществува непразно Зариски отворено подмножество  $\emptyset \neq W \subseteq W_1 \cap W_2$ , върху което  $f_1|_W \equiv f_2|_W$  съвпадат. Да отбележим, че сечението на непразни Зариски отворени подмножества  $W_1, W_2$  на квази-афинно или квази-проективно многообразие  $V$  е непразно поради неприводимостта на  $V$ . Съгласно Лема 5.22, от съвпадението на  $f_1 : W_1 \cap W_2 \rightarrow k$  и  $f_2 : W_1 \cap W_2 \rightarrow k$  върху Зариски отвореното подмножество  $W \subseteq W_1 \cap W_2$  следва съвпадението им  $f_1|_{W_1 \cap W_2} = f_2|_{W_1 \cap W_2}$  върху  $W_1 \cap W_2$ . Твърдим, че определената по-горе релация  $(W_1, f_1) \sim (W_2, f_2)$  е релация на еквивалентност. Ясно е, че  $(W, f) \sim (W, f)$ . Условието  $(W_1, f_1) \sim (W_2, f_2)$  е равносилно на  $(W_2, f_2) \sim (W_1, f_1)$ . Ако  $(W_1, f_1) \sim (W_2, f_2)$  и  $(W_2, f_2) \sim (W_3, f_3)$ , то от  $f_1|_{W_1 \cap W_2} = f_2|_{W_1 \cap W_2}$  и  $f_2|_{W_2 \cap W_3} = f_3|_{W_2 \cap W_3}$  следва  $f_1|_{W_1 \cap W_2 \cap W_3} = f_2|_{W_1 \cap W_2 \cap W_3} = f_3|_{W_1 \cap W_2 \cap W_3}$ . Сечението  $W_1 \cap W_2 \cap W_3 \neq \emptyset$  на непразните Зариски отворени подмножества  $W_i$  на неприводимото  $V$  е непразно. Следователно  $\sim$  е релация на еквивалентност.

Да означим с  $\overline{(W, f)}$  класа на еквивалентност на  $(W, f)$ . Определяме събиране и умножение на класове на еквивалентност  $\overline{(W_j, f_j)}$  чрез техни представители

$$\overline{(W_1, f_1)} + \overline{(W_2, f_2)} := \overline{(W_1 \cap W_2, f_1 + f_2)}, \quad \overline{(W_1, f_1)} \cdot \overline{(W_2, f_2)} := \overline{(W_1 \cap W_2, f_1 f_2)}.$$

Определението е коректно, т.е. не зависи от избора на представители на класовете на еквивалентност. По-точно, ако  $(W_i, f_i) \sim (W'_i, f'_i)$  с  $f_i|_{W_i \cap W'_i} = f'_i|_{W_i \cap W'_i}$ , то

$$\begin{aligned} f_1 + f_2|_{W_1 \cap W'_1 \cap W_2 \cap W'_2} &= f'_1 + f'_2|_{W_1 \cap W'_1 \cap W_2 \cap W'_2}, \\ f_1 f_2|_{W_1 \cap W'_1 \cap W_2 \cap W'_2} &= f'_1 f'_2|_{W_1 \cap W'_1 \cap W_2 \cap W'_2}. \end{aligned}$$

**ЛЕМА-ОПРЕДЕЛЕНИЕ 6.1.** *Нека  $V$  е квази-афинно или квази-проективно многообразие. Тогава множеството  $k(V)$  на класовете на еквивалентност  $\overline{(W, f)}$  е поле, което се нарича функционално поле на  $V$  или поле на рационалните функции върху  $V$ .*

**Доказателство:** Комутативните и асоциативните закони за събиране и умножение, както и дистрибутивният закон за събиране и умножение зависят от краен брой аргументи  $\overline{(W_i, f_i)}$ ,  $1 \leq i \leq m$  с  $m = 2$  или  $m = 3$ . Съгласно неприводимостта на  $V$ , сечението  $W = \bigcap_{i=1}^m W_i$  е непразно Зариски отворено подмножество на  $V$  и гореспоменатите аксиоми в  $k(V)$  се свеждат до съответните аксиоми в пръстена на функциите  $W \rightarrow k$ . По-точно,

$$\begin{aligned} \overline{(W_1, f_1)} + \overline{(W_2, f_2)} &= \overline{(W_1 \cap W_2, f_1 + f_2)} = \overline{(W_1 \cap W_2, f_2 + f_1)} = \overline{(W_1, f_1)} + \overline{(W_2, f_2)}, \\ \overline{[(W_1, f_1) + (W_2, f_2)]} + \overline{(W_3, f_3)} &= \overline{(W_1 \cap W_2 \cap W_3, (f_1 + f_2) + f_3)} = \\ &= \overline{(W_1 \cap W_2 \cap W_3, f_1 + (f_2 + f_3))} = \overline{(W_1, f_1)} + \overline{[(W_2, f_2) + (W_3, f_3)]}, \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
\overline{(W_1, f_1)} \overline{(W_2, f_2)} &= \overline{(W_1 \cap W_2, f_1 f_2)} = \overline{(W_1 \cap W_2, f_2 f_1)} = \overline{(W_2, f_2)} + \overline{(W_1, f_1)}, \\
\overline{[(W_1, f_1) \overline{(W_2, f_2)}] \overline{(W_3, f_3)}} &= \overline{(W_1 \cap W_2 \cap W_3, (f_1 f_2) f_3)} = \\
&= \overline{(W_1 \cap W_2 \cap W_3, f_1 (f_2 f_3))} = \overline{(W_1, f_1)} \overline{[(W_2, f_2) \overline{(W_3, f_3)}]}, \\
\overline{[(W_1, f_1) + \overline{(W_2, f_2)}] \overline{(W_3, f_3)}} &= \overline{(W_1 \cap W_2 \cap W_3, (f_1 + f_2) f_3)} = \\
&= \overline{(W_1 \cap W_2 \cap W_3, f_1 f_3 + f_2 f_3)} = \overline{(W_1, f_1)} \overline{(W_3, f_3)} + \overline{(W_2, f_2)} \overline{(W_3, f_3)}.
\end{aligned}$$

Нулевият елемент на  $k(V)$  е  $\overline{(W, 0)}$ , а единичният елемент е  $\overline{(W, 1)}$  за произволно непразно Зариски отворено подмножество  $W \subseteq V$ . Всеки елемент  $\overline{(W, f)}$  има противоположен  $\overline{(W, -f)}$ . Произволен елемент  $\overline{(W, f)} \neq \overline{(W', 0)}$  има обратен  $\overline{(W \setminus V(f), f^{-1})}$ , където  $V(f)$  е множеството на нулите на  $f$ . Зариски отвореното подмножество  $W \setminus V(f)$  на  $V$  е непразно, защото в противен случай  $W \subseteq V(f)$  и  $f|_W \equiv 0$ , противно на  $\overline{(W, f)} \neq \overline{(W', 0)}$ , Q.E.D.

**СЛЕДСТВИЕ 6.2.** Ако  $U$  е непразно Зариски отворено подмножество на квази-афинно или квази-проективно многообразие  $V$ , то функционалните полета на  $U$  и  $V$  съвпадат,  $k(U) = k(V)$ .

**Доказателство:** Твърдим, че всяка двойка  $(W, f)$  върху  $U$  е двойка върху  $V$ . По определение, произволно Зариски отворено подмножество  $W$  на  $U$  е от вида  $W = W' \cap U$  за Зариски отворено подмножество  $W' \subseteq V$ . Следователно  $W$  е Зариски отворено във  $V$  и  $(W, f)$  е двойка върху  $V$ . Оттук следва включването  $k(U) \subseteq k(V)$ .

Обратно, всеки клас на еквивалентност  $\overline{(W_o, f_o)} \in k(V)$  има представител  $\overline{(W_o \cap U, f_o)} \in k(U)$ , така че  $k(V) \subseteq k(U)$  и  $k(V) = k(U)$ , Q.E.D.

В частност, функционалното поле на квази-проективно многообразие  $V \subseteq \mathbb{P}^n(k)$  съвпада с функционалното поле  $k(V \cap U_i)$  на сечението  $V \cap U_i$  на  $V$  с произволно стандартно афинно отворено подмножество  $U_i$ , стига  $V \cap U_i \neq \emptyset$ .

## 2. Локален пръстен на подмногообразие

**ОПРЕДЕЛЕНИЕ 6.3.** Комутативният пръстен с единица  $R$  е локален, ако  $R$  има единствен максимален идеал  $\mathfrak{M}$ .

Ако  $R$  е локален пръстен с максимален идеал  $\mathfrak{M}$ , то  $R \setminus \mathfrak{M} = R^*$ . По-точно, всеки елемент  $r \in R$  извън  $\mathfrak{M}$  е обратим, защото в противен случай идеалът  $\langle r \rangle \neq R$  и се съдържа в максимален идеал. Но  $R$  има единствен максимален идеал  $\mathfrak{M}$ , така че  $\langle r \rangle \subseteq \mathfrak{M}$ , противно на избора на  $r \notin \mathfrak{M}$ . Обратно, ако  $r \in R^*$ , то  $r \notin \mathfrak{M}$ , защото от  $r \in \mathfrak{M}$  следва, че  $1_R = r r^{-1} \in \mathfrak{M}$ , противно на  $\mathfrak{M} \neq R$ .

Ако  $R$  е комутативен пръстен с единица, чиито необратими елементи  $R \setminus R^*$  се съдържат в собствен идеал  $I \triangleleft R$ ,  $I \neq R$ , то пръстенът  $R$  е локален. Наистина, собственият идеал  $I$  се съдържа в някой максимален идеал  $\mathfrak{M} \triangleleft R$ . Произволен максимален идеал  $\mathfrak{N}$  на  $R$  се състои от необратими елементи, така че  $\mathfrak{N} \subseteq R \setminus R^* \subseteq \mathfrak{M}$ . Поради максималността на  $\mathfrak{N}$  и  $\mathfrak{M} \neq R$ , отгук следва  $\mathfrak{N} = \mathfrak{M}$  и  $\mathfrak{M}$  е единственият максимален идеал на  $R$ .

**ОПРЕДЕЛЕНИЕ 6.4.** Ако  $V$  е квази-афинно или квази-проективно многообразие, то неприводимите Зариски затворени подмножества  $Y$  на  $V$  наричаме подмногообразия.

**ЛЕМА-ОПРЕДЕЛЕНИЕ 6.5.** За произволно подмногообразие  $Y$  на квази-афинно или квази-проективно многообразие  $V$ , класовете на еквивалентност  $\overline{(W, f)} \in k(V)$  с  $W \cap Y \neq \emptyset$  образуват локален подпръстен  $\mathcal{O}_Y(V)$  на  $k(V)$  с максимален идеал

$$\mathfrak{M}_Y(V) = \{\overline{(W, f)} \in \mathcal{O}_Y(V) \mid f(p) = 0 \text{ за } \forall p \in W \cap Y\}. \quad (6.1)$$

Пръстенът  $\mathcal{O}_Y(V)$  се нарича локален пръстен на  $Y$  във  $V$ .

**Доказателство:** Подмножеството  $\mathcal{O}_Y(V)$  на  $k(V)$  е затворено относно изваждане и умножение, т.е.

$$\overline{(W_1, f_1)} - \overline{(W_2, f_2)} = \overline{(W_1 \cap W_2, f_1 - f_2)} \in \mathcal{O}_Y(V),$$

$$\overline{(W_1, f_1)} \cdot \overline{(W_2, f_2)} = \overline{(W_1 \cap W_2, f_1 f_2)} \in \mathcal{O}_Y(V) \quad \text{за} \quad \forall \overline{(W_j, f_j)} \in \mathcal{O}_Y(V),$$

защото непразните Зариски отворени подмножества  $W_1 \cap Y \neq \emptyset$  и  $W_2 \cap Y \neq \emptyset$  на неприводимото топологично пространство  $Y$  имат непразно сечение  $\emptyset \neq (W_1 \cap Y) \cap (W_2 \cap Y) = W_1 \cap W_2 \cap Y$ . Следователно  $\mathcal{O}_Y(V)$  е подпръстен на  $k(V)$ . За произволни  $\overline{(W_i, f_i)} \in \mathfrak{M}_Y(V)$  е в сила

$$\overline{(W_1, f_1)} - \overline{(W_2, f_2)} = \overline{(W_1 \cap W_2, f_1 - f_2)} \in \mathfrak{M}_Y(V),$$

защото от  $f_i|_{W_i \cap Y} = 0$  следва  $(f_1 - f_2)|_{W_1 \cap W_2 \cap Y} = 0$ . За  $\forall \overline{(W_1, f_1)} \in \mathfrak{M}_Y(V)$  и  $\forall \overline{(W, f)} \in \mathcal{O}_Y(V)$  имаме  $\overline{(W_1, f_1)} \cdot \overline{(W, f)} = \overline{(W_1 \cap W, f_1 f)} \in \mathfrak{M}_Y(V)$ , съгласно  $(f_1 f)|_{W_1 \cap W \cap Y} = 0$  за  $f_1|_{W_1 \cap Y} = 0$ . Това доказва, че  $\mathfrak{M}_Y(V)$  е идеал в  $\mathcal{O}_Y(V)$ .

Твърдим, че идеалът  $\mathfrak{M}_Y(V)$  е максимален, защото всеки елемент  $\overline{(W, f)} \in \mathcal{O}_Y(V) \setminus \mathfrak{M}_Y(V)$  извън него има обратен в  $\mathcal{O}_Y(V)$ . По-точно, ако  $f|_{W_p} = \frac{g}{h}$  за полиноми  $g, h$  и Зариски отворена околност  $W_p \subseteq V$  на точка  $p \in W \cap Y$  с  $f(q) \neq 0$  за  $\forall q \in W_p$ , то  $[(W, f)]^{-1} = \overline{(W_p \setminus V(g), \frac{h}{g})} \in \mathcal{O}_Y(V)$ . Горните разглеждания показват също, че всеки необратим елемент на  $\mathcal{O}_Y(V)$  се съдържа в  $\mathfrak{M}_Y(V)$  и  $\mathfrak{M}_Y(V)$  е единственият максимален идеал на  $\mathcal{O}_Y(V)$ , Q.E.D.

От Следствие 6.2 и Лема-Определение 6.5 получаваме непосредствено следното

**СЛЕДСТВИЕ 6.6.** *За произволно непразно Зариски отворено подмножество  $U$  на квази-афинно или квази-проективно многообразие  $V$  и произволно неприводимо Зариски затворено подмножество  $Y \subseteq V$  с  $Y \cap U \neq \emptyset$ , локалният пръстен на  $Y \cap U \neq \emptyset$  в  $U \cap V$  съпада с локалния пръстен на  $Y$  във  $V$ ,  $\mathcal{O}_{Y \cap U}(U \cap V) = \mathcal{O}_Y(V)$ .*

В частност, за произволно квази-проективно многообразие  $V \subseteq \mathbb{P}^n(\bar{k})$  и произволно стандартно афинно отворено подмножество  $U_i \subseteq \mathbb{P}^n(\bar{k})$ , пресичащо неприводимото Зариски затворено подмножество  $Y \subseteq V$ ,  $Y \cap U_i \neq \emptyset$ , локалните пръстени  $\mathcal{O}_Y(V) = \mathcal{O}_{Y \cap U_i}(V \cap U_i)$  съвпадат.

**ОПРЕДЕЛЕНИЕ 6.7.** *Нека  $U \subseteq V$  е непразно Зариски отворено подмножество на квази-афинно или квази-проективно многообразие  $V$ . Тогава сечението*

$$\mathcal{O}_U(V) = \bigcap_{p \in U} \mathcal{O}_p(V)$$

*на локалните пръстени на точките от  $U$  във  $V$  се нарича пръстен на рационалните функции върху  $V$ , които са регулярни върху  $U$ .*

По този начин, за произволно Зариски отворено подмножество  $U$  на квази-афинно или квази-проективно многообразие  $V$  и произволна точка  $p \in U$  са в сила включванията на пръстени

$$\mathcal{O}_V(V) \subseteq \mathcal{O}_U(V) \subseteq \mathcal{O}_p(V) \subseteq \bar{k}(V).$$

### 3. Връзка между афинния координатен пръстен на афинно многообразие, полето на рационалните функции и локалните пръстени на подмногообразията

За да опишем връзките между афинния координатен пръстен  $k[V]$  на квази-афинно многообразие  $V$ , функционалното поле  $k(V)$  и локалните пръстени  $\mathcal{O}_Y(V)$  на неприводимите Зариски затворени подмножества  $Y \subseteq V$ , да напомним локализацията на комутативна област с единица  $R$  по прост идеал  $\mathfrak{p} \triangleleft R$ .

ЛЕМА 6.8. Нека  $\mathfrak{p}$  е прост идеал в комутативна област с единица  $R$ . Тогава подмножеството

$$R_{\mathfrak{p}} = \left\{ \frac{\alpha}{\beta} \mid \alpha, \beta \in R, \beta \notin \mathfrak{p} \right\}$$

на полето от частни  $F(R)$  на  $R$  е локален подпръстен на  $F(R)$  с максимален идеал

$$\mathfrak{M}_{\mathfrak{p}} = \left\{ \frac{\alpha}{\beta} \in R_{\mathfrak{p}} \mid \alpha \in \mathfrak{p} \right\}.$$

Пръстенът  $R_{\mathfrak{p}}$  се нарича локализация на  $R$  относно простия идеал  $\mathfrak{p}$  и съдържа  $R$  като подпръстен.

**Доказателство:** Непосредствено проверяваме, че за  $\frac{a_1}{b_1}, \frac{a_2}{b_2} \in R_{\mathfrak{p}}$  е изпълнено  $\frac{a_1}{b_1} - \frac{a_2}{b_2} = \frac{a_1 b_2 - a_2 b_1}{b_1 b_2}$ ,  $\frac{a_1}{b_1} \frac{a_2}{b_2} = \frac{a_1 a_2}{b_1 b_2} \in R_{\mathfrak{p}}$ , защото от  $b_1 \notin \mathfrak{p}$ ,  $b_2 \notin \mathfrak{p}$  следва  $b_1 b_2 \notin \mathfrak{p}$  за простия идеал  $\mathfrak{p} \triangleleft R$ . Следователно  $R_{\mathfrak{p}}$  е подпръстен на полето от частни  $F(R)$  на комутативната област  $R$ .

За произволни  $\frac{a_1}{b_1}, \frac{a_2}{b_2} \in \mathfrak{M}_{\mathfrak{p}}$  и  $\frac{a}{b} \in R_{\mathfrak{p}}$  имаме  $\frac{a_1}{b_1} - \frac{a_2}{b_2} = \frac{a_1 b_2 - a_2 b_1}{b_1 b_2}$ ,  $\frac{a_1}{b_1} \frac{a}{b} = \frac{a_1 a}{b_1 b} \in \mathfrak{M}_{\mathfrak{p}}$ , съгласно  $a_1 b_2 - a_2 b_1, a_1 a \in \mathfrak{p}$  за  $a_1, a_2 \in \mathfrak{p} \triangleleft R$ . Това доказва, че  $\mathfrak{M}_{\mathfrak{p}}$  е идеал в  $R_{\mathfrak{p}}$ .

Идеалът  $\mathfrak{M}_{\mathfrak{p}}$  е максимален, защото  $R_{\mathfrak{p}} \setminus \mathfrak{M}_{\mathfrak{p}} \subseteq R_{\mathfrak{p}}^*$ . По-точно, елементите на  $R_{\mathfrak{p}}$  извън  $\mathfrak{M}_{\mathfrak{p}}$  са от вида  $\frac{a}{b}$  с  $a, b \in R \setminus \mathfrak{p}$ , така че съществува  $(\frac{a}{b})^{-1} = \frac{b}{a} \in R_{\mathfrak{p}}$ . Произволен необратим елемент на  $R_{\mathfrak{p}}$  е от вида  $\frac{a}{b}$  с  $a \in \mathfrak{p}$  и принадлежи на  $\mathfrak{M}_{\mathfrak{p}}$ . Следователно за всеки максимален идеал  $\mathfrak{N} \triangleleft R_{\mathfrak{p}}$  е изпълнено  $\mathfrak{N} \subseteq R \setminus R_{\mathfrak{p}}^* \subseteq \mathfrak{M}_{\mathfrak{p}}$  и  $\mathfrak{N} = \mathfrak{M}_{\mathfrak{p}}$ . Това доказва локалността на пръстена  $R_{\mathfrak{p}}$ , Q.E.D.

ЛЕМА 6.9. Нека  $k$  е алгебрично затворено поле,  $V \subseteq k^n$  е афинно многообразие над  $k$ , а  $Y \subseteq V$  е подмногообразие. Тогава:

(i) локалният пръстен

$$\mathcal{O}_Y(V) \simeq k[V]_{I_V(Y)} := \left\{ \frac{f}{g} \mid f, g \in k[V], g \notin I_V(Y) \right\}$$

на  $Y$  в  $V$  е изоморфен на локализацията  $k[V]_{I_V(Y)}$  на афинния координатен пръстен  $k[V]$  на  $V$  по простия идеал  $I_V(Y)$  на неприводимото Зариски затворено подмножество  $Y \subseteq V$ ;

(ii) рационалните функции върху  $V$ , които са регулярни във всички точки на  $V$  се изчерпват от афинния координатен пръстен на  $V$ , т.е.  $\mathcal{O}_V(V) \simeq k[V]$ ;

(iii) функционалното поле  $k(V)$  е полето от частни  $F(k[V])$  на афинния координатен пръстен  $k[V]$ .

**Доказателство:** (i) По определение, локализацията на  $k[V]$  относно простия идеал  $I_V(Y)$  е пръстенът

$$k[V]_{I_V(Y)} := \left\{ \frac{f}{g} \mid f, g \in k[V], g \notin I_V(Y) \right\}.$$

За произволен елемент  $g \in k[V] \setminus I_V(Y)$  съществува точка  $p \in Y$  с  $g(p) \neq 0$ . Избираме Зариски отворена околност  $W_p$  на  $p$  върху  $V$  с  $g(q) \neq 0$  за  $\forall q \in W_p$ .

Тогава  $p \in W_p \cap Y$  и  $(\overline{W_p, \frac{f}{g}}) \in \mathcal{O}_p(V)$ , съгласно определението на  $\mathcal{O}_V(Y)$ . Разглеждаме изображението

$$\varphi : k[V]_{I_V(Y)} \longrightarrow \mathcal{O}_Y(V),$$

$$\varphi \left( \frac{f}{g} \right) = \overline{\left( W_p, \frac{f}{g} \right)}.$$

Ако  $\overline{(W_p, \frac{f}{g})} = \overline{(W_q, \frac{f_1}{g_1})} \in \mathcal{O}_Y(V)$ , то от

$$0 = \frac{f}{g} - \frac{f_1}{g_1} \Big|_{W_p \cap W_q} = \frac{fg_1 - f_1g}{gg_1} \Big|_{W_p \cap W_q}$$

следва  $fg_1 - f_1g \in I(W_p \cap W_q) = I(V)$ , така че  $\frac{f}{g} = \frac{f_1}{g_1} \in k[V]_{I_V(Y)}$ . Произволен елемент  $\overline{(W, \varphi)} \in \mathcal{O}_Y(V)$  може да се представи като  $\overline{(W, \varphi)} = \overline{(W_p, \frac{f}{g})}$  за Зариски отворена околност  $W_p$  на  $p \in Y \cap W$  върху  $V$  и полиноми  $f, g \in k[x_1, \dots, x_n]$  с  $g(q) \neq 0$  за  $\forall q \in W_p$ . Следователно  $g \notin I_V(Y)$ ,  $\frac{f}{g} \in k[V]_{I_V(Y)}$ ,  $\varphi(\frac{f}{g}) = \overline{(W_p, \frac{f}{g})} = \overline{(W, \varphi)}$  и изображението  $\varphi$  е взаимно еднозначно. Понеже събирането и умножението на рационални функции се свежда до събиране и умножение на локални регулярни изображения,  $\varphi$  е изоморфизъм на пръстени.  
(ii) От определението на  $\mathcal{O}_V(V)$  и (i) имаме

$$\mathcal{O}_V(V) = \bigcap_{p \in V} \mathcal{O}_p(V) = \bigcap_{p \in V} k[V]_{I_V(p)}$$

за максималните идеали  $I_V(p) \triangleleft k[V]$ , отговарящи на точките  $p \in V$ . Остава да проверим, че

$$\bigcap_{p \in V} k[V]_{I_V(p)} = k[V].$$

Включването  $\bigcap_{p \in V} k[V]_{I_V(p)} \supseteq k[V]$  е ясно. Обратно, нека  $\frac{f}{g} \in \bigcap_{p \in V} k[V]_{I_V(p)} \subseteq F(k[V])$  за полето от частни  $F(k[V])$  на  $k[V]$ . Съгласно (i) елементът  $g \in k[V]$  не принадлежи на нито един максимален идеал  $I_V(p)$  на  $k[V]$ , така че  $g \in k[V]^*$  и обратим в  $k[V]$ . С други думи,  $\frac{1}{g} \in k[V]$  и  $\frac{f}{g} \in k[V]$ .

(iii) За  $F(k[V]) \subseteq k(V)$  използваме, че  $k(V)$  е поле, съдържащо  $\mathcal{O}_V(V) \simeq k[V]$ . За обратното включване  $k(V) \subseteq F(k[V])$  да изберем произволен клас на еквивалентност  $\overline{(U, \psi)} \in k(V)$  и да отбележим, че регулярността на  $\psi$  в произволна точка  $p \in U$  позволява разглеждането на  $\overline{(U, \psi)}$  като елемент на локалния пръстен  $\mathcal{O}_p(V)$  на  $p$  във  $V$ . Съгласно (i), съществува еднозначно определен елемент  $\frac{f}{g} \in k[V]_{I_V(p)}$ , отговарящ на  $\overline{(U, \psi)}$ . Вземайки предвид  $\frac{f}{g} \in k[V]_{I_V(p)} \subseteq F(k[V])$ , стигаме до извода, че  $k(V) \subseteq F(k[V])$ , откъдето  $k(V) = F(k[V])$ , Q.E.D.

**ТВЪРДЕНИЕ 6.10.** Нека  $k$  е алгебрично затворено поле,  $V$  е квази-афинно многообразие, а  $Y \subseteq V$  е подмногообразие на  $V$ . Тогава:

(i) локалният пръстен

$$\mathcal{O}_Y(V) \simeq k[V]_{I_V(Y)} := \left\{ \frac{f}{g} \mid f, g \in k[V], g \notin I_V(Y) \right\}$$

на  $Y$  във  $V$  е изоморфен на локализацията  $k[V]_{I_V(Y)}$  на афинния координатен пръстен  $k[V]$  по простия идеал  $I_V(Y)$  на  $Y$  във  $k[V]$ ;

(ii) функционалното поле  $k(V)$  е полето от частни  $F(k[V])$  на афинния координатен пръстен  $k[V]$ .

**Доказателство:** Да забележим, че (i) следва от Следствие 6.6, Лема 6.9 (i) и Лема 5.4. Аналогично, Лема 5.4, Лема 6.9 (iii) и Следствие 6.2 доказват (ii), Q.E.D.

**ЗАДАЧА 6.11.** Нека  $k$  е алгебрично затворено поле,  $f_{2n+1}(x) \in k[x]$  е полином от степен  $2n+1$  с корен  $\alpha \in k$ ,

$$V = \{(x, y) \in k^2 \mid y^2 = f_{2n+1}(x)\},$$

е афинна хипер-елиптична крива, а  $p = (\alpha, 0)$ ,  $q = (\beta, \gamma) \in V$  са точки от  $V$  с  $\gamma \neq 0$ . Да се докаже, че афинният координатен пръстен

$$k[V] = \{a(x) + b(x)y \mid a(x), b(x) \in k[x]\}.$$

Да се опишат локалните пръстени  $\mathcal{O}_p(V)$ ,  $\mathcal{O}_q(V)$  и функционалното поле  $k(V)$  на  $V$ .

ЗАДАЧА 6.12. В означенията от Задача 6.11 да се докаже, че Зариски затворената обвивка на афинната хипер-елiptична крива  $V \subset U_2$  в проективното пространство  $\mathbb{P}^3(k)$  е

$$\bar{V} = \left\{ [x : y : z] \in \mathbb{P}^3(k) \mid y^2 z^{2n-1} = z^{2n+1} f_{2n+1} \left( \frac{x}{z} \right) \right\}.$$

Да се опише функционалното поле  $k(\bar{V})$  на  $\bar{V}$  и локалните пръстени  $\mathcal{O}_P(\bar{V})$ ,  $\mathcal{O}_Q(\bar{V})$  на точките  $P = [\alpha : 0 : 1]$ ,  $Q = [\beta : \gamma : 1] \in \bar{V}$ .

ЗАДАЧА 6.13. В означенията от Задачи 6.11 и 6.12, нека  $f_{2n+1}(x) = \sum_{i=3}^{2n+1} x^i$ ,  $U_1 = \{[x : y : z] \in \mathbb{P}^3(k) \mid y \neq 0\}$  и  $t_1 = \frac{x}{y}$ ,  $t_2 = \frac{z}{y}$ . Да се докаже, че афинният координатен пръстен на  $V \cap U_1$  е

$$k[V \cap U_1] = \left\{ \sum_{i=0}^{2n-2} a_i(t_1)t_2^i \mid a_i(t_1) \in k[t_1] \right\}.$$

Да се опише локалният пръстен  $\mathcal{O}_S(\bar{V})$  на точката  $S = [0 : 1 : 0] \in \bar{V}$ .

ЗАДАЧА 6.14. За алгебрично затворено поле  $k$  и полиноми  $f(x), g(x) \in k[x]$  да се докаже, че афинният координатен пръстен на

$$V = \{(x, y, z) \in k^3 \mid y^2 = f(x), z^2 = g(x)\}$$

е изоморфен на

$$k[V] = \{a(x) + b(x)y + c(x)z + d(x)yz \mid a(x), b(x), c(x), d(x) \in k[x]\}.$$

Нека  $\alpha$  е общ корен на  $f(x)$  и  $g(x)$ ,  $\beta$  е корен на  $f(x)$ , но не и на  $g(x)$ , а  $\gamma$  не е корен нито на  $f(x)$ , нито на  $g(x)$ . Да се опишат локалните пръстени  $\mathcal{O}_p(V)$ ,  $\mathcal{O}_r(V)$ ,  $\mathcal{O}_q(V)$  на точките  $p = (\alpha, 0, 0)$ ,  $q = (\beta, 0, \lambda)$ ,  $r = (\gamma, \mu, \nu) \in V$ .

ЗАДАЧА 6.15. В означенията от Задача 6.14 да се докаже, че ако  $\deg(f) \geq 3$ ,  $\deg(g) \geq 3$ , то Зариски затворената обвивка на  $V \subset U_3$  в  $\mathbb{P}^3(k)$  е

$$\bar{V} = \left\{ [x : y : z : t] \in \mathbb{P}^3(k) \mid y^2 t^{\deg(f)-2} = t^{\deg(f)} f\left(\frac{x}{t}\right), z^2 t^{\deg(g)-2} = t^{\deg(g)} g\left(\frac{x}{t}\right) \right\}.$$

Да се опише функционалното поле  $k(\bar{V})$  на  $\bar{V}$  и локалните пръстени  $\mathcal{O}_P(\bar{V})$ ,  $\mathcal{O}_Q(\bar{V})$ ,  $\mathcal{O}_R(\bar{V})$  на точките

$$P = [\alpha : 0 : 0 : 1], \quad Q = [\beta : 0 : \lambda : 1], \quad R = [\gamma : \mu : \nu : 1] \in \bar{V}.$$

ЗАДАЧА 6.16. В означенията от Задача 6.15 да се докаже, че стандартната хиперравнина  $H_4 = \{[x : y : z : t] \in \mathbb{P}^3(k) \mid t = 0\}$  пресича  $\bar{V}$  в проективната права

$$\bar{V} \cap H_4 = \{[0 : y : z : 0] \in \mathbb{P}^3(k)\} \simeq \{[y : z] \in \mathbb{P}^1(k)\} = \mathbb{P}^1(k).$$

За  $U_1 = \{[x : y : z : t] \in \mathbb{P}^3(k) \mid y \neq 0\}$  да се провери, че афинният координатен пръстен  $k[\bar{V} \cap H_4 \cap U_1] = k\left[\frac{z}{y}\right]$  съвпада с пръстена на полиномите на една променлива и да се опишат локалните пръстени на точките от  $\bar{V} \cap H_4 \cap U_1$ .

#### 4. Рационални изображения

Нека  $V$  и  $W$  са квази-афинни или квази-проективни многообразия. Разглеждаме двойките  $(U, \varphi_U)$ , където  $U \subseteq V$  е непразно Зариски отворено подмножество, а  $\varphi_U : U \rightarrow W$  е регулярно изображение. Определяме релация  $(U_1, \varphi_{U_1}) \sim (U_2, \varphi_{U_2})$ , ако съществува непразно Зариски отворено  $U \subseteq U_1 \cap U_2$  с  $\varphi_{U_1}|_U = \varphi_{U_2}|_U$ . Съгласно Лема 5.22,  $(U_1, \varphi_{U_1}) \sim (U_2, \varphi_{U_2})$  тогава и само тогава, когато  $\varphi_{U_1}|_{U_1 \cap U_2} = \varphi_{U_2}|_{U_1 \cap U_2}$ .

Съотношението  $(U_1, \varphi_{U_1}) \sim (U_2, \varphi_{U_2})$  за  $\varphi_{U_1}|_{U_1 \cap U_2} = \varphi_{U_2}|_{U_1 \cap U_2}$  е релация на еквивалентност. Класовете на еквивалентност  $\varphi = \overline{(U, \varphi_U)}$  се наричат рационални изображения  $\varphi : V \dashrightarrow W$ . Рационалните изображения  $\varphi : V \dashrightarrow W$  не са обезателно определени във всяка точка на  $V$ .

**ОПРЕДЕЛЕНИЕ 6.17.** *Обединението  $\mathcal{D} = \cup_{(U, \varphi_U) \in \varphi} U$  се нарича област на регулярност на  $\varphi$ .*

Областта на регулярност  $\mathcal{D}$  на рационално изображение  $\varphi : V \dashrightarrow W$  е Зариски отворено подмножество на  $V$ . Ограничението  $\varphi : \mathcal{D} \rightarrow W$  е регулярно изображение.

**ОПРЕДЕЛЕНИЕ 6.18.** *Рационалното изображение  $\varphi : V \dashrightarrow W$  е доминантно, ако образът  $\varphi(\mathcal{D})$  на областта на регулярност  $\mathcal{D}$  на  $\varphi$  е навсякъде гъст в  $W$ .*

**ЛЕМА 6.19.** *Регулярните изображения  $\varphi : V \rightarrow W$  на многообразия са непрекъснати относно топологията на Зариски.*

**Доказателство:** По определение, трябва да докажем отвореност на праобраза  $\varphi^{-1}(U_1)$  на всяко Зариски отворено подмножество  $U_1 \subseteq W$ . Вземайки предвид  $\varphi^{-1}(U_1) \cap \varphi^{-1}(W \setminus U_1) = \emptyset$ , забелязваме, че  $\varphi^{-1}(U_1) = V \setminus \varphi^{-1}(W \setminus U_1)$  е Зариски отворено тогава и само тогава, когато  $\varphi^{-1}(W \setminus U_1)$  е Зариски затворено за всяко Зариски затворено подмножество  $W \setminus U_1$ . Без ограничение на общността можем да считаме, че  $W \subseteq k^m$  е квази-афинно многообразие, защото крайните обединения на Зариски затворени подмножества са Зариски затворени. Аналогично, можем да предполагаме, че  $V \subseteq k^n$  е квази-афинно многообразие, защото произволно квази-проективно многообразие се покрива от краен брой квази-афинни и крайното обединение на затворени подмножества е затворено. В Зариски отворена околност  $W_p \subseteq W$  на точка  $p \in W$ , регулярното изображение  $\varphi = \left( \frac{f_1}{g_1}, \dots, \frac{f_m}{g_m} \right) : W_p \rightarrow k^m$  се задава с частни на полиноми. За всяко Зариски затворено подмножество  $Z = V(h_1, \dots, h_l) \cap W$  на  $W$ , пра-образът  $\varphi^{-1}(Z) \cap W_p$  е множеството на общите нули на числителите на  $h_j \left( \frac{f_1}{g_1}, \dots, \frac{f_m}{g_m} \right)$ , т.е.  $\varphi^{-1}(Z)$  е локално затворено. Покриваме  $W$  с афинни Зариски отворени околности от описания тип и избираме крайно подпокритие благодарение на нъотеровостта на топологията на Зариски. Понеже крайните обединения на Зариски затворени подмножества са Зариски затворени, отгук следва затвореността на  $\varphi^{-1}(Z)$  във  $V$  и непрекъснатостта на регулярното изображение  $\varphi : V \rightarrow W$ , Q.E.D.

**ЛЕМА 6.20.** *Рационалното изображение  $\varphi : V \dashrightarrow W$  е доминантно тогава и само тогава, когато за произволен представител  $(U, \varphi_U)$  на класа на еквивалентност  $\overline{(U, \varphi_U)} = \varphi$  образът  $\varphi_U(U)$  на  $U$  е Зариски гъст в  $W$ .*

**Доказателство:** По определение,  $U$  се съдържа в областта на регулярност  $\mathcal{D} = \cup_{(U, \varphi_U) \in \varphi} U$  на  $\varphi$ , така че от  $\overline{\varphi_U(U)} = W$  следва  $\overline{\varphi(\mathcal{D})} = W$ .

Нека  $\varphi : V \dashrightarrow W$  е доминантно рационално изображение с област на регулярност  $\mathcal{D}$ , а  $(U, \varphi_U)$  е представител на  $\varphi$ . Тогава  $\mathcal{D} \subseteq V = \overline{U}$ , така че  $\mathcal{D}$  се състои от гранични точки  $p = \lim_{n \rightarrow \infty} p_n$ ,  $p_n \in U$  на  $U$ .

От непрекъснатостта на регуларното изображение  $\varphi_U : U \rightarrow W$  относно топологията на Зариски следва, че

$$\varphi(p) = \varphi(\lim_{n \rightarrow \infty} p_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} \varphi(p_n),$$

или образът  $\varphi(\mathcal{D}) \subseteq \overline{\varphi_U(U)}$  на областта на регулярност на  $\varphi$  се състои от гранични точки на  $\varphi_U(U)$ . Сега от  $W = \overline{\varphi(\mathcal{D})} \subseteq \overline{\varphi_U(U)}$  получаваме  $\overline{\varphi_U(U)} = W$ , Q.E.D.

**ТВЪРДЕНИЕ 6.21.** *Ако  $k$  е алгебрично затворено поле, то доминантните рационални изображения  $\varphi : V \dashrightarrow W$  на многообразия са във взаимно еднозначно съответствие с вложенията  $\varphi^* : k(W) \hookrightarrow k(V)$  на съответните функционални полета като  $k$ -алгебри.*

**Доказателство:** Нека  $(U, \varphi_U)$  е представител на доминантно рационално изображение  $\varphi : V \dashrightarrow W$ . Твърдим, че всеки елемент  $(\overline{W_0}, f) \in k(W)$  се издърпва от морфизма  $\varphi_U : U \rightarrow W$  до елемент  $(\varphi_U^{-1}(W_0), \varphi_U^* f) \in k(V)$ . Преди всичко, Зариски отвореното подмножество  $\varphi_U^{-1}(W_0) \subseteq V$  е непразно. При допускане на обратното, от  $\varphi_U^{-1}(W_0) = \emptyset$  следва, че  $\overline{\varphi_U(U)} \subseteq W \setminus W_0$ . Вземайки Зариски затворени обвивки получаваме  $W = \overline{\varphi_U(U)} \subseteq W \setminus W_0$  съгласно Лема 6.20. Оттук  $W_0 = \emptyset$ , което противоречи на определението за функционално поле  $k(W)$ . Композицията  $\varphi_U^* f = f \varphi_U$  е регуларно изображение, т.е. регуларна функция, защото локално  $\varphi_U$  се задава с частни на полиноми и суперпозицията на частни на полиноми е частно на полиноми. И така, произволен представител  $(U, \varphi_U)$  на доминантно рационално изображение  $\varphi : V \dashrightarrow W$  задава съответствие

$$\begin{aligned} \varphi_U^* : k(W) &\longrightarrow k(V), \\ \varphi_U^* \overline{(W_0, f)} &= \overline{(\varphi_U^{-1}(W_0), \varphi_U^* f)}. \end{aligned}$$

Ако  $(U_1, \varphi_{U_1})$  е друг представител на  $\varphi$ , то  $(\varphi_{U_1}^{-1}(W_0), \varphi_{U_1}^* f) \sim (\varphi_U^{-1}(W_0), \varphi_U^* f)$ , защото от  $f|_{W_0 \cap \varphi_U \varphi_{U_1}^{-1}(W_0)} = f|_{\varphi_{U_1} \varphi_U^{-1}(W_0) \cap W_0}$  следва

$$f \varphi_U|_{\varphi_U^{-1}(W_0) \cap \varphi_{U_1}^{-1}(W_0)} = f \varphi_{U_1}|_{\varphi_U^{-1}(W_0) \cap \varphi_{U_1}^{-1}(W_0)}.$$

Ако  $(W_0, f) \sim (W_1, g)$ , то  $f|_{W_0 \cap W_1} = g|_{W_0 \cap W_1}$  и

$$f \varphi_U|_{\varphi_U^{-1}(W_0) \cap \varphi_U^{-1}(W_1)} = g \varphi_U|_{\varphi_U^{-1}(W_0) \cap \varphi_U^{-1}(W_1)}.$$

С това получаваме, че изображението

$$\varphi^* : k(W) \longrightarrow k(V),$$

$$\varphi^* \overline{(W_0, f)} = \varphi_U^* \overline{(W_0, f)} = \overline{(\varphi_U^{-1}(W_0), \varphi_U^* f)}$$

е коректно определено и не зависи от избора на представители  $(U, \varphi_U) \in \varphi$  и  $(W_0, f) \in \overline{(W_0, f)}$ . Още повече,  $\varphi^*$  е хомоморфизъм на  $k$ -алгебри, защото

$$\begin{aligned} \varphi^* \overline{((W_1, f_1) + (W_2, f_2))} &= \varphi^* \overline{((W_1 \cap W_2, f_1 + f_2))} = \\ &= \overline{(\varphi_U^{-1}(W_1 \cap W_2), \varphi_U^*(f_1 + f_2))} = \overline{(\varphi_U^{-1}(W_1), \varphi_U^* f_1) + (\varphi_U^{-1}(W_2), \varphi_U^* f_2)} = \\ &= \overline{(\varphi_U^{-1}(W_1), \varphi_U^* f_1)} + \overline{(\varphi_U^{-1}(W_2), \varphi_U^* f_2)}, \\ \varphi^* \overline{((W_1, f_1) \cdot (W_2, f_2))} &= \varphi^* \overline{((W_1 \cap W_2, f_1 \cdot f_2))} = \overline{(\varphi_U^{-1}(W_1 \cap W_2), \varphi_U^*(f_1 \cdot f_2))} = \\ &= \overline{(\varphi_U^{-1}(W_1), \varphi_U^* f_1) \cdot (\varphi_U^{-1}(W_2), \varphi_U^* f_2)} = \overline{(\varphi_U^{-1}(W_1), \varphi_U^* f_1)} \cdot \overline{(\varphi_U^{-1}(W_2), \varphi_U^* f_2)} \quad \text{и} \\ \varphi^* \overline{(c(W_1, f_1))} &= \varphi^* \overline{((W_1, cf_1))} = \overline{(\varphi_U^{-1}(W_1), \varphi_U^*(cf_1))} = \\ &= \overline{c(\varphi_U^{-1}(W_1), \varphi_U^* f_1)} = c \overline{(\varphi_U^{-1}(W_1), \varphi_U^* f_1)} \end{aligned}$$

за  $\forall \overline{(W_1, f_1)}, \overline{(W_2, f_2)} \in k(W)$ ,  $\forall c \in k$ .



За да докажем, че  $\varphi^* : k(W) \rightarrow k(V)$  е влагане, избираме  $\overline{(W_o, f)} \in k(W)$  с  $\varphi^*(\overline{(W_o, f)}) = (\overline{\varphi_U^{-1}(W_o)}, f|_{\varphi_U}) = \overline{(V_o, 0)}$  за някакво Зариски отворено подмножество  $\emptyset \neq V_o \subseteq V$ . Тогава  $\varphi_U^{-1}(W_o) \cap V_o \neq \emptyset$  е непразно Зариски отворено подмножество на  $V$ , като сечение на Зариски отворените  $\emptyset \neq \varphi_U^{-1}(W_o) \subseteq V_o$  и  $\emptyset \neq V_o \subseteq V$ . От  $f|_{\varphi_U^{-1}(W_o) \cap V_o} = 0$  следва  $f|_{W_o \cap \varphi_U(V_o)} = 0$  с  $W_o \cap \varphi_U(V_o) \neq \emptyset$ . Произволна точка  $p \in W_o \cap \varphi_U(V_o)$  има Зариски отворена околност  $p \in W_p \subseteq W_o$ , така че  $f|_{W_p} = \frac{g}{h}|_{W_p}$  за полиноми  $g, h$ . Сега от  $0 = f|_{W_p \cap \varphi_U(V_o)} = \frac{g}{h}|_{W_p \cap \varphi_U(V_o)}$  следва  $W_p \cap \varphi_U(V_o) \subseteq V(g)$ , откъдето Зариски затворената обвивка  $W = \overline{W_p \cap \varphi_U(V_o)} = \overline{W_p} \cap \varphi_U(V_o) \subseteq V(g)$  и  $(W_o, f) = \overline{(W, 0)}$ . Това доказва, че  $\varphi^* : k(W) \rightarrow k(V)$  е влагане.

Нека  $\alpha : k(W) \rightarrow k(V)$  е влагане на  $k$ -алгебри. Избираме афинно Зариски отворено подмножество  $\emptyset \neq W_o \subseteq W$  и разглеждаме

$$\alpha : k(W) = k(W_o) = F(k[W_o]) \longrightarrow k(V)$$

като хомоморфизъм на полето от частни  $F(k[W_o])$  на афинния координатен пръстен  $k[W_o]$  на  $W_o$ . За произволни афинни координати  $y_1, \dots, y_m$  върху  $k^m \supseteq W_o$  разглеждаме  $\alpha(\overline{y_i}) = \overline{(V_i, f_i)} \in k(V)$ . Нека  $V'_0$  е непразно, афинно, Зариски отворено подмножество на Зариски отвореното подмножество  $\emptyset \neq V_1 \cap \dots \cap V_m \subseteq V$ . Тогава  $\varphi_0 = (f_1, \dots, f_m) : V'_0 \rightarrow k^m$  е регулярно изображение. Ако  $W_o = W_1 \cap W'$  за афинно многообразие  $W_1 \subseteq k^m$  и Зариски отворено  $\emptyset \neq W' \subseteq k^m$ , то

$$\varphi_o = (f_1, \dots, f_m) : V'_0 \longrightarrow W_1$$

взема стойности в  $W_1$ . Полагаме  $V_0 := V'_0 \cap \varphi_0^{-1}(W')$  и получаваме регулярно изображение  $\varphi_0 = (f_1, \dots, f_m) : V_0 \rightarrow W_1 \cap W' = W_o$ . Нека  $\varphi = \overline{(V_0, \varphi_0)} \in k(V)$  е класът на еквивалентност на  $(V_0, \varphi_0)$ .

За да установим съвпадението  $\varphi^* = \alpha$  разглеждаме изображението

$$\varphi_0^* : k[W_o] \longrightarrow \mathcal{O}_{V_0}(V_0),$$

$$\varphi_0^*(\overline{g}) = \overline{(V_0, g\varphi_0)} = \overline{(V_0, g(f_1, \dots, f_m))} \quad \text{за } \forall \overline{g} \in k[W_o].$$

Тук  $g(f_1, \dots, f_m)$  е регулярна функция върху  $V_0$  в качеството си на полином на регулярните функции  $f_1, \dots, f_m$  върху  $V_0$ . За коректността на определението на  $\varphi_0^*$  трябва да одкажем независимост от избора на полином  $g$  с фиксиран ъсседен клас  $\overline{g} \in k[W_o] = k[y_1, \dots, y_m]/I(W_o)$  и от избора на представителите  $(V_i, f_i)$  на  $\overline{(V_i, f_i)} \in k(V)$ . Наистина, за  $\forall h \in I(W_o) \triangleleft k[y_1, \dots, y_m]$  имаме  $h(f_1, \dots, f_m)|_{V_0} = h|_{\varphi_0(V_0)} = 0$ , съгласно  $\varphi_0(V_0) \subseteq W_o$ . Ако  $(V'_i, f'_i) \simeq (V_i, f_i)$  за  $\forall 1 \leq i \leq m$ , то

$$\begin{aligned} G &:= g(f'_1, \dots, f'_m) - g(f_1, \dots, f_m) = \\ &= g(f_1 + (f'_1 - f_1), \dots, f_m + (f'_m - f_m)) - g(f_1, \dots, f_m) \end{aligned}$$

е полином на регулярните функции  $f_1, \dots, f_m, f'_1 - f_1, \dots, f'_m - f_m$  върху  $V_0$ , чиито мономи са кратни на поне един от множителите  $f'_1 - f_1, \dots, f'_m - f_m$ . Следователно  $G|_{V_0} = 0$  и определението  $\varphi_0^*(\overline{g}) = \overline{(V_0, g(f_1, \dots, f_m))} \in \mathcal{O}_{V_0}(V_0)$  е коректно.

Изображението  $\varphi_0^* : k[W_o] \rightarrow \mathcal{O}_{V_0}(V_0)$  е хомоморфизъм на  $k$ -алгебри, съгласно

$$\begin{aligned} \varphi_0^*(\overline{g_1 + g_2}) &= \varphi_0^*(\overline{g_1 + g_2}) = \overline{(V_0, (g_1 + g_2)(f_1, \dots, f_m))} = \\ &= \overline{(V_0, g_1(f_1, \dots, f_m) + g_2(f_1, \dots, f_m))} = \\ &= \overline{(V_0, g_1(f_1, \dots, f_m))} + \overline{(V_0, g_2(f_1, \dots, f_m))} = \varphi_0^*(\overline{g_1}) + \varphi_0^*(\overline{g_2}), \\ \varphi_0^*(\overline{g_1 g_2}) &= \varphi_0^*(\overline{g_1 g_2}) = \overline{(V_0, (g_1 g_2)(f_1, \dots, f_m))} = \\ &= \overline{(V_0, g_1(f_1, \dots, f_m) g_2(f_1, \dots, f_m))} = \\ &= \overline{(V_0, g_1(f_1, \dots, f_m))} \overline{(V_0, g_2(f_1, \dots, f_m))} = \varphi_0^*(\overline{g_1}) \varphi_0^*(\overline{g_2}) \quad \text{и} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\varphi_0^*(\lambda\bar{g}_1) &= \varphi_0^*(\overline{\lambda g_1}) = \overline{(V_0, (\lambda g_1)(f_1, \dots, f_m))} = \overline{(V_0, \lambda g_1(f_1, \dots, f_m))} = \\ &= \overline{\lambda(V_0, g_1(f_1, \dots, f_m))} = \lambda\varphi_0^*(\bar{g}_1)\end{aligned}$$

за произволни  $\bar{g}_1, \bar{g}_2 \in k[W_o]$ ,  $\lambda \in k$ . От

$$\varphi_0^*(\bar{y}_i) = \overline{(V_0, y_i(f_1, \dots, f_m))} = \overline{(V_0, f_i)} = \overline{(V_i, f_i)} = \alpha(\bar{y}_i)$$

за  $\forall 1 \leq i \leq m$  следва съпадението на хомоморфизмите

$$\varphi_0^* = \alpha : k[W_o] \longrightarrow \mathcal{O}_{V_0}(V_0),$$

защото  $k$ -алгебрата  $k[W_o] = k[\bar{y}_1, \dots, \bar{y}_m]$  се поражда от  $\bar{y}_1, \dots, \bar{y}_m$ . Разглеждаме  $\mathcal{O}_{V_0}(V_0)$  като подръстен на функционалното поле  $k(V_0) = k(V)$  и забелязваме, че  $\varphi_0^* = \alpha : k[W_o] \rightarrow k(V)$  се продължава еднозначно върху полето от частни  $F(k[W_o]) = k(W_o) = k(W)$  на  $k[W_o]$ . По този начин получаваме  $\varphi_0^* = \alpha : k(W) \hookrightarrow k(V)$  за представителя  $(V_0, \varphi_0)$  на  $\varphi = \overline{(V_0, \varphi_0)}$ , откъдето  $\varphi^* = \alpha : k(W) \rightarrow k(V)$ .

Твърдим, че рационалното изображение  $\varphi = \overline{(V_0, \varphi_0)} : V \dashrightarrow W$  е доминантно. С допускане на противното, ако  $\varphi_0(V_0) \not\subseteq W$ , то за всяко Зариски отворено  $\emptyset \neq W_1 \subseteq W$  имаме  $\overline{\varphi_0(V_0)} \cap W_1 \not\subseteq W_1$ , защото от  $\overline{\varphi_0(V_0)} \cap W_1 = W_1$  следва  $\overline{\varphi_0(V_0)} = \overline{\varphi_0(V_0)} \cap \overline{W_1} = \overline{\varphi_0(V_0)} \cap W_1 = \overline{W_1} = W$  след вземане на Зариски затворена обвивка. Съгласно  $\varphi_0(V_0) \cap W_o \not\subseteq W_o$  за афинно Зариски отворено  $W_o \subseteq W$ ,  $W_o \subseteq k^m$  съществува полином  $g \in k[y_1, \dots, y_m]$  с  $g|_{\overline{\varphi_0(V_0)} \cap W_o} = 0$ ,  $g|_{W_o} \neq 0$ . Следователно  $\overline{\varphi_0(V_0)} \cap W_o \subseteq V(g)$ , откъдето и  $\overline{\varphi_0(V_0)} = \overline{\varphi_0(V_0)} \cap W_o \subseteq \overline{V(g)} = V(g)$  след вземане на Зариски затворена обвивка. Сега  $g|_{\overline{\varphi_0(V_0)}} = 0$  показва, че  $g|_{\varphi_0(V_0)} = 0$  или  $g\varphi_0|_{V_0} = 0$ . Но  $\alpha(\bar{g}) = \varphi_0^*(\bar{g}) = \overline{(V_0, g\varphi_0)} = \overline{(V, 0)} \in k(V)$  за влагането  $\alpha : k[W_o] \rightarrow \mathcal{O}_{V_0}(V_0)$  изисква  $\bar{g} = \bar{0} \in k[W_o]$ , така че  $g \in I(W_o)$  и  $g|_{W_o} = 0$ , противно на избора на  $g$ . Противоречието доказва доминантността на  $\varphi = \overline{(V_0, \varphi_0)} : V \dashrightarrow W$ .

За взаимната еднозначност на съответствието между доминантните рационални изображения  $\varphi : V \dashrightarrow W$  и влаганията на  $k$ -алгебри  $\varphi^* : k(W) \hookrightarrow k(V)$ , вече проверихме, че доминантното рационално изображение  $\varphi_\alpha : V \dashrightarrow W$ , отговарящо на влагане на  $k$ -алгебри  $\alpha : k(W) \hookrightarrow k(V)$  индуцира хомоморфизма  $\varphi_\alpha^* = \alpha : k(W) \hookrightarrow k(V)$ . За произволно доминантно рационално изображение  $\varphi : V \dashrightarrow W$  твърдим, че индуцираното от  $\varphi^* : k(W) \hookrightarrow k(V)$  доминантно рационално изображение  $\psi : V \dashrightarrow W$  съпада с  $\varphi$ . По-точно, за произволно афинно отворено подмножество  $W_o \subseteq W$  с афинен координатен пръстен  $k[W_o] = k[\bar{y}_1, \dots, \bar{y}_m]$  избираме  $\overline{(V_i, f_i)} = \varphi^*(\bar{y}_i) = \overline{(\varphi_U^{-1}(W_o), y_i\varphi)}$  и полагаме  $\psi = \overline{(V_0, (f_1, \dots, f_m))}$ . За  $\forall 1 \leq i \leq m$ ,  $i$ -тата компонента  $f_i$  на  $\psi$  съпада с  $i$ -тата компонента  $y_i\varphi$  на  $\varphi$  върху подходящо Зариски отворено подмножество на  $V$ . Следователно  $\varphi = \psi : V \dashrightarrow W$ , Q.E.D.

## 5. Бирационалност на многообразия

**ОПРЕДЕЛЕНИЕ 6.22.** *Рационалното изображение  $\varphi : V_1 \dashrightarrow V_2$  е бирационално, ако се ограничава до бирегулярно изображение  $\varphi : U_1 \rightarrow U_2$  на непразни Зариски отворени подмножества  $U_i \subseteq V_i$ .*

**ЛЕМА 6.23.** *Рационалното изображение  $\varphi : V_1 \dashrightarrow V_2$  е бирационално тогава и само тогава, когато съществува рационално изображение  $\psi : V_2 \dashrightarrow V_1$  с  $\psi\varphi = \text{Id}_{V_1}$ ,  $\varphi\psi = \text{Id}_{V_2}$ .*

**Доказателство:** Ако  $\varphi : V_1 \dashrightarrow V_2$  е бирационално изображение, то съществува бирегулярно изображение  $\varphi : U_1 \rightarrow U_2$  на непразни Зариски отворени

подмножества  $U_i \subseteq V_i$ . Разглеждаме рационалното изображение

$$\psi = \overline{(U_2, (\varphi^{-1}|_{U_2}))} : V_2 \dashrightarrow V_1$$

с  $\psi\varphi|_{U_1} = \text{Id}_{U_1}$ ,  $\varphi\psi|_{U_2} = \text{Id}_{U_2}$ . Всяка точка  $p \in V_1 = \overline{U_1}$  на многообразието  $V_1$  е гранична точка на непразното Зариски отворено подмножество  $U_1$ , т.е. съществува редица  $\{p_n\}_{n=1}^{\infty} \subset U_1$  с  $p = \lim_{n \rightarrow \infty} p_n$ . Съгласно непрекъснатостта на композиция на регулярни изображения и  $\psi\varphi|_{U_1} = \text{Id}_{U_1}$  имаме

$$\psi\varphi(p) = \psi\varphi(\lim_{n \rightarrow \infty} p_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} \psi\varphi(p_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} p_n = p.$$

Това доказва  $\psi\varphi = \text{Id}_{V_1}$ . Аналогично се проверява  $\varphi\psi = \text{Id}_{V_2}$ .

Нека  $\varphi : V_1 \dashrightarrow V_2$  и  $\psi : V_2 \dashrightarrow V_1$  са рационални изображения с  $\psi\varphi = \text{Id}_{V_1}$ ,  $\varphi\psi = \text{Id}_{V_2}$ . Ако  $\mathcal{D}_\varphi \subseteq V_1$ ,  $\mathcal{D}_\psi \subseteq V_2$  са техните области на регулярност, то ограничението

$$\varphi : U_1 := \mathcal{D}_\varphi \cap \varphi^{-1}(\mathcal{D}_\psi) \longrightarrow U_2 := \mathcal{D}_\psi \cap \psi^{-1}(\mathcal{D}_\varphi)$$

е регулярно взаимно еднозначно изображение на непразни Зариски отворени подмножества  $U_i \subseteq V_i$  с регулярно обратно

$$\varphi^{-1} = \psi : U_2 = \mathcal{D}_\psi \cap \psi^{-1}(\mathcal{D}_\varphi) \longrightarrow U_1 = \mathcal{D}_\varphi \cap \varphi^{-1}(\mathcal{D}_\psi).$$

Следователно  $\varphi : U_1 \rightarrow U_2$  е бирегулярно изображение, откъдето  $\varphi : V_1 \dashrightarrow V_2$  е бирационално изображение, Q.E.D.

**ЛЕМА 6.24.** *Рационалното изображение  $\varphi : V_1 \dashrightarrow V_2$  на алгебрични многообразия над алгебрично затворено поле  $k$  е бирационално тогава и само тогава, когато индуцираният хомоморфизъм на  $k$ -алгебри  $\varphi^* : k(W) \rightarrow k(V)$  е изоморфизъм.*

**Доказателство:** Ако  $\varphi : V_1 \dashrightarrow V_2$  е бирационално изображение, то съществува рационално изображение  $\varphi^{-1} : V_2 \dashrightarrow V_1$  с  $\varphi^{-1}\varphi = \text{Id}_{V_1}$ ,  $\varphi\varphi^{-1} = \text{Id}_{V_2}$ . В резултат,

$$\varphi^*(\varphi^{-1})^* = (\varphi^{-1}\varphi)^* = \text{Id}_{k(V_1)}^* = \text{Id}_{k(V_1)}, \quad (\varphi^{-1})^*\varphi^* = (\varphi\varphi^{-1})^* = \text{Id}_{k(V_2)}^* = \text{Id}_{k(V_2)}$$

и  $\varphi^* : \overline{k}(V_2) \rightarrow \overline{k}(V_1)$  е изоморфизъм на  $k$ -алгебри.

Ако рационалното изображение  $\varphi : V_1 \dashrightarrow V_2$  индуцира изоморфизъм на  $k$ -алгебри  $\varphi^* : k(V_2) \rightarrow k(V_1)$ , то съгласно Твърдение 6.21 съществува доминантно рационално изображение  $\psi : V_2 \dashrightarrow V_1$  с  $\psi^* = (\varphi^*)^{-1}$ . От

$$\text{Id}_{V_1}^* = \text{Id}_{k(V_1)} = (\varphi^*)^{-1}\varphi^* = \psi^*\varphi^* = (\psi\varphi)^*$$

и

$$\text{Id}_{V_2}^* = \text{Id}_{k(V_2)} = \varphi^*(\varphi^*)^{-1} = \varphi^*\psi^* = (\psi\varphi)^*$$

следват  $\psi\varphi = \text{Id}_{V_1}$  и  $\psi\varphi = \text{Id}_{V_2}$  по същото твърдение. Ако  $\mathcal{D}_1 \subset V$  е областта на регулярност на  $\varphi$ , а  $\mathcal{D}_2 \subseteq W$  е областта на регулярност на  $\psi$ , то ограничението  $\varphi : \mathcal{D}_1 \cap \varphi^{-1}(\mathcal{D}_2) \rightarrow \psi^{-1}(\mathcal{D}_1) \cap \mathcal{D}_2$  е бирегулярно и  $\varphi : V_1 \dashrightarrow V_2$  е бирационално изображение, Q.E.D.

**ТВЪРДЕНИЕ 6.25.** *Нека  $k$  е алгебрично затворено поле,  $X$  и  $Y$  са квази-афинни многообразия над  $k$  и  $p \in X$ ,  $q \in Y$  са точки. Тогава следните условия са еквивалентни:*

- (i) *локалните пръстени  $\mathcal{O}_{q,Y} \simeq \mathcal{O}_{p,X}$  са изоморфни;*
- (ii) *съществуват Зариски отворени околности  $U$  на  $p$  и  $V$  на  $q$  с бирегулярно изображение  $\varphi : U \rightarrow V$ , трансформиращо  $p$  в  $\varphi(p) = q$ .*

*В частност, ако  $\mathcal{O}_{p,X}$  и  $\mathcal{O}_{q,Y}$  са изоморфни, то квази-афинните многообразия  $X$  и  $Y$  са бирационални.*

**Доказателство:** (i)  $\Rightarrow$  (ii) Произволен изоморфизъм на  $k$ -алгебри

$$\alpha : \mathcal{O}_q(Y) \longrightarrow \mathcal{O}_p(X)$$

индуцира изоморфизъм

$$\alpha : k(Y) = F(\mathcal{O}_q(Y)) \longrightarrow F(\mathcal{O}_p(X)) = k(X)$$

на съответните полета от частни. Съгласно Лема 6.24,  $\alpha = \varphi^*$  се индуцира от бирационално изображение  $\varphi : X \dashrightarrow Y$ . Ако  $\mathcal{D}_\varphi, \mathcal{D}_{\varphi^{-1}}$  са областите на регулярност на  $\varphi$  и  $\varphi^{-1} : Y \rightarrow X$ , то  $\varphi$  се ограничава до бирегулярно изображение  $\varphi : \mathcal{D}_\varphi \cap \varphi^{-1}(\mathcal{D}_\psi) \rightarrow \psi^{-1}(\mathcal{D}_\varphi) \cap \mathcal{D}_\psi$  на непразните Зариски отворени подмножества  $U := \mathcal{D}_\varphi \cap \varphi^{-1}(\mathcal{D}_\psi) \subseteq X$  и  $V := \psi^{-1}(\mathcal{D}_\varphi) \cap \mathcal{D}_\psi \subseteq Y$ . Локално,  $\varphi = (f_1, \dots, f_m)$  се задава от  $\alpha(\overline{y_i}) = \overline{(V_i, f_i)} \in k(X)$ . Съгласно  $\alpha\mathcal{O}_q(Y) = \mathcal{O}_p(X)$  имаме  $\alpha(\overline{y_i}) = \overline{(V_i, f_i)} \in \mathcal{O}_p(X)$ , така че функциите  $f_i$  са регулярни в  $p$  и  $\varphi(p)$  е коректно зададено. За да проверим, че  $\varphi(p) = q$ , забелязваме, че изоморфизмът на  $k$ -алгебри  $\alpha : \mathcal{O}_q(Y) \rightarrow \mathcal{O}_p(X)$  индуцира изоморфизъм  $\alpha : \mathcal{O}_q(Y)^* \rightarrow \mathcal{O}_p(X)^*$  на съответните мултипликативни групи на тези локални пръстени, а оттам и изоморфизъм

$$\alpha : \mathfrak{M}_q(Y) = \mathcal{O}_q(Y) \setminus \mathcal{O}_q(Y)^* \longrightarrow \mathcal{O}_p(X) \setminus \mathcal{O}_p(X)^* = \mathfrak{M}_p(X)$$

на съответните максимални идеали. Сега от  $\overline{y_i} - q_i \in \mathfrak{M}_q(Y)$  следва  $\alpha(\overline{y_i} - q_i) \in \mathfrak{M}_p(X)$ , така че

$$0 = \alpha(\overline{y_i} - q_i)(p) = \varphi^*(\overline{y_i} - q_i)(p) = (\overline{y_i} - q_i)\varphi(p) = \varphi(p)_i - q_i.$$

Следователно  $\varphi(p)_i = q_i$  за  $\forall 1 \leq i \leq m$  и  $\varphi(p) = q$ .

(ii)  $\Rightarrow$  (i) Ако  $\varphi : U \rightarrow V$  е бирегулярно изображение на непразни Зариски отворени подмножества  $U \subseteq X$ ,  $V \subseteq Y$  с  $\varphi(p) = q$  за някое  $p \in U$ , то можем да разглеждаме  $\varphi : X \dashrightarrow Y$  като бирационално изображение, индуциращо изоморфизъм на  $k$ -алгебри  $\varphi^* : k(Y) \rightarrow k(X)$ . Твърдим, че  $\varphi^*$  се ограничава до изоморфизъм на съответните локални пръстени. Наистина, всяка рационална функция  $\overline{(W_o, f)} \in k(Y)$  върху  $Y$ , която е регулярна в  $q$  се издърпва до рационална функция  $\varphi^*\overline{(W_o, f)} = (\varphi_{U_1}^{-1}(W_o), f\varphi_{U_1}) \in k(X)$ , която е регулярна в  $p$ . Следователно  $\varphi^*\mathcal{O}_q(Y) \subseteq \mathcal{O}_p(X)$ . Обратно, ако рационалната функция  $\varphi^*\overline{(W_o, f)} = (\varphi_{U_1}^{-1}(W_o), f\varphi_{U_1}) \in k(X)$  върху  $X$  е регулярна в  $p$ , то рационалната функция  $\overline{(W_o, f)} \in k(Y)$  върху  $Y$  е регулярна в  $q$  и  $\overline{(W_o, f)} \in \mathcal{O}_q(Y)$ . Това доказва, че  $\alpha : k(Y) \rightarrow k(X)$  се ограничава до изоморфизъм на  $k$ -алгебри  $\alpha : \mathcal{O}_q(Y) \rightarrow \mathcal{O}_p(X)$ , Q.E.D.

Доказателството на (ii)  $\Rightarrow$  (i) от Твърдение 6.25 показва, че всяко бирационално изображение  $\varphi : X \dashrightarrow Y$  на квази-афинни или квази-проективни многообразия индуцира изоморфизми  $\varphi^* : \mathcal{O}_{\varphi(p)}(Y) \rightarrow \mathcal{O}_p(X)$  на локалните пръстени  $\mathcal{O}_p(X)$  на точките  $p \in \mathcal{D}$  от областта на регулярност  $\mathcal{D}$  на  $\varphi$  в  $X$  с локалните пръстени  $\mathcal{O}_{\varphi(p)}$  на образите  $\varphi(p)$  на  $p$  в  $Y$ .

## 6. Крайни доминантни рационални изображения

**ОПРЕДЕЛЕНИЕ 6.26.** Нека  $f : X \dashrightarrow Y$  е рационално изображение на квази-афинни многообразия  $X \subseteq k^n$ ,  $Y \subseteq k^m$ ,  $\mathcal{D} \subseteq X$  е областта на регулярност на  $f$ , а

$$\Gamma_f^{\mathcal{D}} = \{(x, f(x)) \in k^{n+m} \mid x \in \mathcal{D}\}.$$

Тогаво Зариски затворената обвивка

$$\Gamma_f = \overline{\Gamma_f^{\mathcal{D}}} \subseteq k^{n+m}$$

се нарича график на  $f$ .

Първата канонична проекция,  $\pi_1 : \Gamma_f \rightarrow X$  е бирационална, защото изображението  $\pi_1 : \Gamma_f^{\mathcal{D}} \rightarrow \mathcal{D}$  е бирегулярно,  $\Gamma_f^{\mathcal{D}}$  е Зариски гъсто в  $\Gamma_f$ ,  $\mathcal{D}$  е Зариски гъсто в  $X$ .

По този начин, всяко рационално изображение  $f : X \dashrightarrow Y$  на неприводими афинни многообразия може да се изучава с точност до бирационалност чрез регулярната проекция  $\pi_2 : \Gamma_f \rightarrow Y$ , която има едни и същи слоеве с  $f$  над  $f(\mathcal{D})$ .

$$\begin{array}{ccc} \Gamma_f & \xrightarrow{\pi_2} & Y \\ \pi_1 \downarrow & & \downarrow Id_Y \\ X & \xrightarrow{f} & Y \end{array} .$$

Твърдим, че  $\Gamma_f$  е неприводимо. Наистина, ако  $\Gamma_f = Z_1 \cup Z_2$  е обединение на Зариски затворени подмножества  $Z_j \subseteq \Gamma_f$ , то  $\Gamma_f^{\mathcal{D}} = (\Gamma_f^{\mathcal{D}} \cap Z_1) \cup (\Gamma_f^{\mathcal{D}} \cap Z_2)$  е обединение на Зариски затворени подмножества  $\Gamma_f^{\mathcal{D}} \cap Z_j \subseteq \Gamma_f^{\mathcal{D}}$ . Съгласно неприводимостта на Зариски отвореното подмножество  $\mathcal{D}$  на многообразието  $X$  и бирегулярността на  $\pi_1 : \Gamma_f^{\mathcal{D}} \rightarrow \mathcal{D}$ ,  $\Gamma_f^{\mathcal{D}}$  е неприводимо и  $\Gamma_f^{\mathcal{D}} \cap Z_1 = \Gamma_f^{\mathcal{D}}$  след евентуална замяна на  $Z_1$  с  $Z_2$ . Оттук

$$\Gamma_f = \overline{\Gamma_f^{\mathcal{D}}} = \overline{\Gamma_f^{\mathcal{D}} \cap Z_1} = \Gamma_f \cap Z_1 = Z_1$$

и  $\Gamma_f$  е неприводимо.

Ще казваме, че свойство  $P$  е изпълнено в обща точка на квази-афинно или квази-проективно многообразие  $X$ , ако съществува собствено, Зариски затворено подмножество  $Y \subset X$ , така че  $P$  е изпълнено за  $\forall x \in X \setminus Y$ .

**ТВЪРДЕНИЕ 6.27.** *Нека  $k$  е алгебрично затворено поле,  $\varphi : X \dashrightarrow Y$  е доминантно рационално изображение на квази-афинни или квази-проективни многообразия, а  $\mathcal{D} \subseteq X$  е областта на регулярност на  $\varphi$ . В такъв случай слойът  $\varphi^{-1}(q)$  на  $\varphi : \mathcal{D} \rightarrow \varphi(\mathcal{D})$  над обща точка  $q$  на  $\varphi(\mathcal{D})$  е краен тогава и само тогава, когато разширението  $k(X) \supseteq \varphi^*k(Y)$  е крайно и броят  $|\varphi^{-1}(q)|$  на точките в общ слой на  $\varphi$  не надминава степента  $[k(X) : \varphi^*k(Y)]$  на разширението на съответните функционални полета,*

$$|\varphi^{-1}(q)| \leq [k(X) : \varphi^*k(Y)].$$

**Доказателство:** Без ограничение на общността можем да предположим, че

$$\varphi : X \longrightarrow Y$$

е регулярно доминантно изображение на квази-афинни многообразия  $X \subseteq k^n$  и  $Y \subseteq k^m$ .

Броят на точките в общ слой на регулярно доминантно изображение  $\varphi$  на квази-афинни многообразия е мултипликативна функция на  $\varphi$ . По-точно, ако

$$\begin{array}{ccc} V_1 & \xrightarrow{\varphi_1} & V_2 \\ & \searrow \varphi_2 \varphi_1 & \downarrow \varphi_2 \\ & & V_3 \end{array} \quad (6.2)$$

е комутативна диаграма от регулярни доминантни изображения на квази-афинни многообразия с крайни общи слоеве, то за обща точка  $q \in \varphi_2 \varphi_1(V_1)$  и обща точка  $r \in \varphi_2^{-1}(q)$  имаме

$$|(\varphi_2 \varphi_1)^{-1}(q)| = |\varphi_2^{-1}(q)| |\varphi_1^{-1}(r)|.$$

От друга страна, степента  $[k(V) : \varphi^*k(W)]$  на разширението  $\varphi^*k(W) \subseteq k(V)$ , индуцирано от доминантно регуларно изображение  $\varphi : V \rightarrow W$  е мултипликативна функция на  $\varphi$ . Това означава, че ако (6.2) е комутативна диаграма от регуларни доминантни изображения, която индуцира комутативна диаграма от крайни разширения

$$\begin{array}{ccc} k(V_1) & \xleftarrow{\varphi_1^*} & k(V_2) \\ & \swarrow (\varphi_2\varphi_1)^* & \uparrow \varphi_2^* \\ & & k(V_3) \end{array},$$

то

$$[k(V_1) : (\varphi_2\varphi_1)^*k(V_3)] = [k(V_2) : \varphi_2^*k(V_3)][k(V_1) : \varphi_1^*k(V_2)].$$

Изобщо, ако  $E_1 \subseteq E_2$  и  $E_2 \subseteq E_3$  са крайни разширения на полета, то  $E_1 \subseteq E_3$  е крайно разширение от степен  $[E_3 : E_1] = [E_3 : E_2][E_2 : E_1]$ . По-точно, ако  $\alpha_1, \dots, \alpha_n$  е базис на  $E_2$  над  $E_1$  и  $\beta_1, \dots, \beta_m$  е базис на  $E_3$  над  $E_2$ , твърдим, че  $\{\alpha_i\beta_j \mid 1 \leq i \leq n, 1 \leq j \leq m\}$  е базис на  $E_3$  над  $E_1$ .

Ако  $\varphi : X \rightarrow Y$  е доминантно рационално изображение на квази-афинни многообразия  $X \subseteq k^n$ ,  $Y \subseteq k^m$ , то графикът на  $\varphi$

$$\Gamma_\varphi = \{(x, \varphi(x)) \mid x \in X\} \subseteq k^{n+m}$$

се включва в комутативна диаграма

$$\begin{array}{ccc} \Gamma_\varphi & \xrightarrow{\pi_2} & Y \\ \pi_1 \downarrow & \nearrow \varphi & \\ X & & \end{array}$$

с бирегуларно  $\pi_1$ . Достатъчно е да докажем твърдението за втората канонична проекция  $\pi_2 : \Gamma_\varphi \rightarrow Y$ , защото  $\varphi\pi_1 = \pi_2$ ,  $\pi_1^* : k(X) \rightarrow k(\Gamma_\varphi)$  е изоморфизъм на  $k$ -алгебри и слоевете на  $\pi_1$  се състоят от единствени точки.

За да разложим  $\pi_2 : \Gamma_\varphi \rightarrow Y$  в произведение на по-прости изображения разглеждаме проекциите

$$\Pi_i : k^{n+m-i+1} \longrightarrow k^{n+m-i},$$

$$\Pi_i(x_i, x_{i+1}, \dots, x_{n+m}) = (x_{i+1}, \dots, x_{n+m})$$

за  $\forall 1 \leq i \leq n$ . Означаваме с  $\varepsilon_o : \Pi_n \dots \Pi_1(\Gamma_\varphi) \rightarrow Y$  тъждественото влагане на  $\Pi_n \dots \Pi_1(\Gamma_\varphi)$  в  $Y$  и представяме  $\pi_2 = \varepsilon_o \Pi_i \dots \Pi_1$ . Трябва да установим неприводимостта на  $\Pi_i \dots \Pi_1(\Gamma_\varphi)$  за  $\forall 1 \leq i \leq n$ , след което да докажем твърдението за  $\Pi_i$ ,  $1 \leq i \leq n$  и за  $\varepsilon_o$ .

Ако подмножеството  $V \subseteq k^s$  или  $V \subseteq \mathbb{P}^s(k)$  е неприводимо относно топологията на Зариски и  $\varphi : V \rightarrow W$  е регуларно изображение, то  $\varphi(V)$  е неприводимо. По-точно, ако  $\varphi(V) = Z_1 \cup Z_2$  е обединение на относително затворени подмножества  $Z_j \subseteq \varphi(V)$ , то  $V = \varphi^{-1}(Z_1) \cup \varphi^{-1}(Z_2)$  е обединение на относително затворени  $\varphi^{-1}(Z_j) \subseteq V$ , съгласно непрекъснатостта на регуларните изображения относно топологията на Зариски - Лема 6.19. След евентуална размяна на  $Z_1$  с  $Z_2$  имаме  $V = \varphi^{-1}(Z_1)$ , поради неприводимостта на  $V$ . Оттук  $\varphi(V) = Z_1$  и  $\varphi(V)$  е неприводимо. В случая, от неприводимостта на графика  $\Gamma_\varphi$  на регуларното изображение  $\varphi : X \rightarrow Y$  на квази-афинни многообразия следва неприводимостта на  $\Pi_i \dots \Pi_1(\Gamma_\varphi)$  за  $\forall 1 \leq i \leq n$ .

Тъждественото влагане  $\varepsilon_o : \pi_2(\Gamma_\varphi) \rightarrow Y$  е бирационално, така че общите му слоеве имат единствени точки и индуцираният хомоморфизъм на  $k$ -алгебри  $\varepsilon_o^* : k(Y) \rightarrow k(\pi_2(\Gamma_\varphi))$  е изоморфизъм.

За произволно  $1 \leq i \leq n$  да означим  $Z := \Pi_{i-1} \dots \Pi_1(\Gamma_\varphi)$ ,  $S := \Pi_i \dots \Pi_1(\Gamma_\varphi)$  и да разгледаме  $\Pi_i : Z \rightarrow S$  като сюрективно регулярно изображение на квази-афинни многообразия. То индуцира влагане

$$\Pi_i^* : k[S] = k[x_{i+1}, \dots, x_{n+m}]/I(S) \longrightarrow k[x_i, x_{i+1}, \dots, x_{n+m}]/I(Z) = k[Z]$$

на съответните афинни координатни пръстени и влагане

$$\Pi_i^* : k(S) = F(k[S]) \longrightarrow F(k[Z]) = k(Z)$$

на функционалните полета. Сложат  $\Pi_i^{-1}(q)$  на  $\Pi_i : Z \rightarrow S$  над обща точка  $q \in S$  е Зариски отворено подмножество на

$$M_q = \{x_i \in k \mid g(x_i, q) = 0 \text{ за } \forall g \in I(Z)\} \subseteq k.$$

От включванията  $I(S)[x_i] \subseteq I(Z) \subseteq k[x_{i+1}, \dots, x_{n+m}][x_i]$  следва, че  $I(Z)/I(S)[x_i]$  е идеал в  $k[x_{i+1}, \dots, x_{n+m}][x_i]/I(S)[x_i] = k[S][x_i]$ , а оттам и идеал в  $K(S)[x_i]$  за функционалното поле  $k(S) = F(k[S])$  на  $S$ . Всеки идеал в  $k(S)[x_i]$  е главен, така че  $I(Z)/I(S)[x_i] = \langle \bar{G} \rangle \triangleleft k(S)[x_i]$  е главен идеал и

$$\Pi_i^{-1}(q) \subseteq \{x_i \in k \mid \bar{G}(x_i, q) = 0\}.$$

Ако полиномът  $G(x_i, q) \neq 0 \in k[x_i]$  не се анулира тъждествено, то  $\bar{x}_i \in k[Z]$  е алгебричен над  $k(S)$  и  $k(Z) = k(S)(\bar{x}_i) \supseteq \Pi_i^* k(S) \simeq k(S)$  е крайно разширение. Общият слой  $\Pi_i^{-1}(q)$  на  $\Pi_i$  се състои от корените на полинома  $G(x_i, q)$ , така че

$$|\Pi_i^{-1}(q)| \leq \deg(G(x_i, q)) = [k(Z) : \Pi_i^* k(S)].$$

Ако  $G(x_i, q) \equiv 0 \in k[x_i]$ , то  $x_i$  е трансцендентно нас  $k(S)$  и разширението  $k(Z) = k(S)(\bar{x}_i) \supseteq \Pi_i^* k(S) \simeq k(S)$  е безкрайно. Общият слой  $\Pi_i^{-1}(q)$  е Зариски отворено подмножество на афинната права  $M_q = k$ . Собствените Зариски затворени подмножества на  $k$  са крайните, така че непразните Зариски отворени подмножества на безкрайните полета  $k$  са безкрайни и общият слой  $\Pi_i^{-1}(q)$  на  $\Pi_i$  е безкраен, Q.E.D.

**ЗАДАЧА 6.28.** Дадени са проективна повърхнина

$$V = \{x = [x_0 : \dots : x_3] \in \mathbb{P}^3(k) \mid x_0 x_3^2 = x_0^3 - x_0^2 x_1 + x_0 x_1^2 - x_2^3\}$$

и рационално изображение

$$\varphi : \mathbb{P}^3(k) \dashrightarrow \mathbb{P}^2(k),$$

$$\varphi([x_0 : \dots : x_3]) = [x_0 : x_1 : x_2]$$

над алгебрично затворено поле  $k$ . Да се докаже, че ограничението  $\varphi : V \dashrightarrow \mathbb{P}^2(k)$  е доминантно рационално изображение и функционалното поле  $k(V)$  на  $V$  е крайно разширение на  $\varphi^* k(\mathbb{P}^2)$ . Да се намери степента на разширението  $k(V) \supset \varphi^* k(\mathbb{P}^2(k))$  и да се определи дали  $\varphi : V \rightarrow \mathbb{P}^2(k)$  е бирационално.

**Упътване:** Използвайте, че  $V \cap U_0$  за  $U_0 = \{x \in \mathbb{P}^3(k) \mid x_0 \neq 0\}$  е афинно Зариски отворено подмножество на  $V$ .

**ЗАДАЧА 6.29.** Дадени са проективна повърхнина

$$V = \{x = [x_0 : \dots : x_3] \in \mathbb{P}^3(k) \mid x_0 x_3^2 = x_0^3 - x_0^2 x_1 + x_0 x_1^2 - x_2^3\}$$

и рационално изображение

$$\varphi : \mathbb{P}^3(k) \dashrightarrow \mathbb{P}^3(k),$$

$$\varphi([x_0 : \dots : x_3]) = [x_1 : x_2 : x_3 : x_1 + x_2].$$

Да се докаже, че:

- (i)  $\varphi : V \rightarrow \mathbb{P}^3(k)$  е недоминантен морфизъм;
- (ii)  $\varphi : V \rightarrow H = \{y = [y_0 : \dots : y_3] \in \mathbb{P}^3(k) \mid y_0 + y_1 - y_3 = 0\} \simeq \mathbb{P}^2(k)$  е доминантен, небирационален морфизъм;

(iii) функционалното поле  $k(V)$  на  $V$  е разширение от степен 3 на  $\varphi^*k(H)$ , където  $k(H)$  е функционалното поле на  $H$ .

**Упътване:** Работете с  $V \cap U_1$  за  $U_1 = \{x = [x_0 : \dots : x_3] \in \mathbb{P}^3(k) \mid x_1 \neq 0\}$ .

ЗАДАЧА 6.30. Дадени са проективна повърхнина

$$V = \{x = [x_0 : \dots : x_3] \in \mathbb{P}^3(k) \mid x_0x_3^2 = x_0^3 - x_0^2x_1 + x_0x_1^2 - x_2^3\}$$

и рационално изображение

$$\begin{aligned} \varphi : \mathbb{P}^3(k) &\dashrightarrow \mathbb{P}^2(k), \\ \varphi([x_0 : \dots : x_3]) &= [x_0^2 : x_0x_1 : x_1^2]. \end{aligned}$$

Да се докаже, че:

(i) допълнението  $V \setminus \mathcal{D}$  на областта на регулярност  $\mathcal{D}$  на  $\varphi : V \dashrightarrow \mathbb{P}^2(k)$  е точка  $p$ ;

(ii) рационалното изображение  $\varphi : V \dashrightarrow \mathbb{P}^2(k)$  не е доминантно;

(iii) разширението  $k(\mathcal{D} \cap U_0) \supset \varphi^*\bar{k}(\varphi(\mathcal{D} \cap U_0))$  не е крайно.

ЗАДАЧА 6.31. Дадени са проективна повърхнина

$$V = \{x = [x_0 : \dots : x_3] \in \mathbb{P}^3(k) \mid x_0x_3^2 = x_0^3 - x_0^2x_1 + x_0x_1^2 - x_2^3\}$$

и рационално изображение

$$\begin{aligned} \varphi : \mathbb{P}^3(k) &\dashrightarrow \mathbb{P}^2(k), \\ \varphi([x_0 : \dots : x_3]) &= [x_0^2 : x_0x_1 : x_2^2]. \end{aligned}$$

Да се докаже, че:

(i) допълнението  $V \setminus \mathcal{D}$  на областта на регулярност  $\mathcal{D}$  на  $\varphi : V \dashrightarrow \mathbb{P}^2(k)$  е проективна права;

(ii) рационалното изображение  $\varphi : V \dashrightarrow \mathbb{P}^2(k)$  е доминантно;

(iii) разширението  $k(V) \supset \varphi^*k(\mathbb{P}^2(k))$  е от степен 4.

**Упътване:** (ii) Проверете, че  $\varphi(V \cap U_0) \subset U'_0$  за

$$U_0 = \{x = [x_0 : \dots : x_3] \in \mathbb{P}^3(k) \mid x_0 \neq 0\}, \quad U'_0 = \{y = [y_0 : y_1 : y_2] \in \mathbb{P}^2(k) \mid y_0 \neq 0\};$$

(iii) Ако  $t_1 = \frac{x_1}{x_0}$  и  $t_2 = \frac{x_2}{x_0}$ , то функционалното поле  $\bar{k}(V) = k(V \cap U_0) = \bar{k}(t_1, t_2, t_3)$  е породено от  $\bar{t}_i = t_i + I(V \cap U_0)$  за  $1 \leq i \leq 3$  със съотношението  $\bar{t}_3^2 = -\bar{t}_2^3 + \bar{t}_1^2 - \bar{t}_1 + 1$ . Проверете, че  $\varphi^*\bar{k}(\mathbb{P}^2(k)) = k(\bar{t}_1, \bar{t}_2^2)$  и пресметнете степента

$$[k(V) : k(\bar{t}_1, \bar{t}_2^2)] = [k(V) : k(\bar{t}_1, \bar{t}_2)][k(\bar{t}_1, \bar{t}_2) : k(\bar{t}_1, \bar{t}_2^2)].$$